

Пономарьова М. С.,
аспірант

Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України

РОДОВИЙ ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ «ПОСТАНОВЛЕННЯ СУДДЕЮ (СУДДЯМИ) ЗАВІДОМО НЕПРАВОСУДНОГО ВИРОКУ, РІШЕННЯ, УХВАЛИ АБО ПОСТАНОВИ»

SOME QUESTIONS OF FAMILY OBJECT OF CRIME “DECISION BY JUDGE (BY JUDGES) SCIENTER UNJUSTICE JUDICIAL SENTENCE, DECISION, DETERMINATION OR DECISION”

У статті проаналізовано особливості родового об'єкта злочину «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного рішення, вироку, ухвали або постанови». Запропоновано нову редакцію назви розділу XVIII Кримінального кодексу України.

Ключові слова: родовий об'єкт, правосуддя, система судоустрою, суд, діяльність суду.

В статье проанализированы особенности родового объекта преступления «Постановление судьей (судьями) заведомо неправосудного решения, приговора, определения или постановления». Предложена новая редакция названия раздела XVIII Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: родовой объект, правосудие, система судостройства, суд, деятельность суда.

The article analyzes the scientific approaches to the category of common object of offence. The features of family object of crime “Decision by a judge (by judges) scented injustice court decision, sentence, decision or decision”. The division of XVIII Criminal Code of Ukraine “Crime in the field of judicial protection of rights of man”.

Key words: common object, generic object, justice, court, operation of court.

У теорії кримінального права категорія об'єкту злочину належить до найбільш дискусійних. Родовий об'єкт як правовий засіб відображення суспільних відносин у кримінальному законі має важливе наукове й практичне значення. Правосуддя в широкому сенсі виступає найважливішим засобом додержання конституційних прав громадян, належної процедури судового розгляду та засобом оцінки розвитку суспільства. Окремого дослідження потребує категорія родового об'єкту розділу XVIII «Злочинів проти правосуддя», склад злочину «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» у системі складів злочину розділу XVIII Кримінального кодексу України (далі – КК) з урахуванням однорідних груп суспільних відносин, що охороняються Розділом XVIII.

Метою статті є визначення поняття та особливостей родового об'єкта злочину «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови», надання пропозицій щодо удосконалення розташування складів злочину у Розділі XVIII КК України «Злочини проти правосуддя».

Питання загального об'єкта злочину досліджували М. Бажанов, В. Базов, Л. Білогриць-Котляревський, С. Гавриш, І. Каіржанов, О. Кістяківський, Є. Лашук, А. Музика, Г. Новоселов, М. Панов, А. Піонтковський, В. Спасович, М. Таганцев, В. Тацій, А. Трайнін, І. Фойницький та інші. Проблеми об'єкта злочину «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали, або постанови» приділяли увагу М. Бажанов, Ю. Баулін, В. Борисов, Ю. Грошевий, О. Дудоров, О. Капліна,

Н. Квасневська, О. Кваша, М. Таганцев, І. Тітко, В. Тютюгін.

З метою всебічного дослідження терміну «об'єкт» вважаємо за необхідне надати лексичне та юридичне значення категорії. Так, термін походить від латинського “objectum” – «об'єкт, предмет», у філософії позначає те, на що спрямована активність (реальна і пізнавальна) певного суб'єкта [1, с. 259]. В юридичному словнику зазначено, що об'єкт злочину – суспільні відносини, проти яких спрямовано злочин [2, с. 27].

Першою як самостійний науковий погляд на розуміння об'єкта злочину виникла концепція «суб'єктивного права», яка знайшла своє відбиття у працях німецького юриста П. Фейербаха. Представники названої теорії об'єктом злочину вважали суб'єктивні права людини. Зокрема, В. Спасович об'єктом називав людину з її правами та установами, які нею створюються. Вказана концепція знайшла свій подальший розвиток у працях Г. Новоселова, який стверджує, що об'єктом будь-якого злочину варто визнавати людей, які мають статус фізичних осіб, а подеколи – певну множинність осіб [3, с. 60]. А. Музика та Є. Лашук, не погоджуючись із вказаною теорією, зазначали, що дотримання такої логіки призведе до нівелювання понять об'єкта посягання і потерпілого від злочину та неможливості розмежування шкоди, яка заподіяна, наприклад, викраденням чужого майна від шкоди, завданої викраденням зброї [4, с. 17].

Свою роль відіграла й теорія нормативістів, основу якої становили погляди І. Канта, зміст полягав у тому, що злочином вважається лише порушен-

ням певної норми, а сутністю злочину виступає його юридична форма. Прихильниками цієї концепції були М. Таганцев [5], І. Фойницький [6], Л. Білогриць-Котляревський. [7]. М. Таганцев вказував, що посягання на норму права в її реальному бутті є посяганням на право охорони життєвого інтересу, на правове благо, а визначаючи злочинне діяння як посягання на правову норму, можна визначити й поняття об'єкта злочинного посягання: ним є правовий припис чи норма права, що виражена у вхожому у сферу суб'єктивних прав життєвому інтересі, який охороняється цією нормою [8, с. 167].

Прихильник теорії соціальних цінностей О. Кістяківський об'єктом злочину називає людину з її правами та установами, які створюються нею як суспільною істотою. До об'єкта охорони, на думку вченого, належать здоров'я, свобода, речі, тварини, «установи» і навіть певний склад думок. Є. Фесенко вважає, що цінності – це різноманітні об'єкти матеріального світу, зокрема і сама людина, які мають суттєве позитивне значення для окремих осіб, соціальних груп і суспільства загалом [9, с. 8]. Прихильниками концепції цінностей (благ) як об'єкта злочину були А. Трайнін [10] і М. Стручков [11].

З теорії німецького юриста Р. Іерінга бере виток концепція інтересу як об'єкта злочину, яка розкриває категорію як благо, що потребує захисту кримінального закону. Вказану теорію розвили І. Каіржанов, В. Сіренко, В. Субочев. Так, на думку В. Сіренка, інтерес – це зв'язок, залежність. У структурі інтересу він виділяє основні елементи як необхідність задоволення певної потреби [12, с. 37].

Варто зазначити, що кожна аналізована теорія має право на існування в науковому просторі і своє підґрунтя. Водночас можна констатувати, спираючись, насамперед, на наукові дослідження таких відомих вчених, як-от І. Фойницький, М. Сергієвський, А. Піонтковський, М. Бажанов, В. Кудрявцев, В.В. Сташис, В. Тацій, М. Панов, що, зважаючи на положення чинного Кримінального кодексу України, загальним об'єктом злочину є сукупність суспільних відносин, що перебувають під охороною кримінального закону. Охорона прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам, закріплені у ст. 1 КК України, визначають загальний об'єкт суспільних відносин, що охороняються кримінальним законом.

З теорії права відома класифікація об'єкта злочину «за вертикаллю» на загальний, родовий та безпосередній об'єкти. Окремі вчені є прихильниками не тричленної, а чотиричленної класифікації об'єкта злочину [13, с. 44]. Уперше така класифікація була запропонована Є. Фроловим, який виокремлював підгруповий (видовий) об'єкт злочину, що посідає проміжне місце між родовим та загальним об'єктом і є частиною, підсистемою родового об'єкта, перебуваючи з ним у відносинах «рід-вид» [14]. Як зазначає В. Тацій, виділення видового (підгрупового) об'єкта

не суперечить тричленній класифікації, а існує поряд із нею – виокремлення окремих груп суспільних відносин, які входять до родового об'єкта. Так, на думку російського дослідника Л. Круглікова, ієрархія об'єктів в Особливій частині КК РФ виглядає так: 1) загальний об'єкт; 2) об'єкт розділу; 3) об'єкт глави; 4) груповий об'єкт; 5) підгруповий об'єкт; 6) видовий об'єкт; 7) безпосередній об'єкт, який порушується конкретним посяганням [15]. Чотириступенева система класифікації злочинів існує в кримінальних кодексах штатів і Зразковому кримінальному кодексі США 1962 р., який, хоч і не має офіційного характеру, увібрав досвід розвитку американського кримінального права, основні положення Зразкового КК України, що дає можливість однаково тлумачити головні інститути кримінального права. Родовий об'єкт об'єднує тотожні чи однорідні взаємопов'язані відносини і визначає характер суспільної небезпеки відповідної групи злочинів. В. Тацій підкреслює: «Групувати суспільні відносини треба не довільно, а на підставі об'єктивно існуючих критеріїв, які зумовлюють їхню тотожність або однорідність. Основою такої класифікації суспільних відносин слушно визнається та чи інша сфера державного чи громадського життя».

Важливим для аналізу родового об'єкта відносин у сфері правосуддя загалом та об'єкта «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» зокрема є аналіз норми права, що охороняють суспільні відносини законодавства інших країн. Так, у Кримінальному кодексі Іспанії [16, с. 214] за родовим об'єктом згруповані норми, що передбачають кримінальну відповідальність за злочини проти правосуддя. У межах розділу «Злочини проти правосуддя» передбачено такі глави: «Службові злочини», «Невиконання обов'язку перешкоджати вчиненню злочину і обов'язку кримінального переслідування», «Про незаконне здійснення власного права», «Про обструкцію правосуддя та порушення професійного обов'язку» та «Про порушення вироку», тощо. Кримінально карані у Кримінальному кодексі Іспанії в главі I «Посадові злочини» визнано винесення незаконного рішення та винесення незаконного рішення через грубу необережність чи незнання. На наш погляд, така систематизація системи злочинів проти правосуддя полегшує процедуру орієнтації норм та визначає чітку ієрархічну побудову охоронюваних об'єктів у кодифікованому джерелі.

У КК Франції, за аналогією до кримінального закону КНР, ФРН, Голландії, норми, які передбачають кримінальну відповідальність за злочини проти правосуддя, не об'єднані за ознакою родового об'єкта у межах одного розділу, а містяться у різних [17]. Регламентована КК ФРН відповідальність суддів й іншими нормами, зокрема, за примушування до надання свідчень шляхом застосування сили чи погроз (§ 343); незаконне розголошення інформації про судовий розгляд (§ 353d); підrobка даних, що мають доказове значення (§ 296). Аналіз норм КК ФРН свідчить, що діяння, які вчиняються суддями

чи стосовно них, виділяються в окремі параграфи або пункти.

У Кримінальному кодексі КНР [18, с. 69] виділено родовий об'єкт у розділі «Злочини проти судового порядку». Знищення доказів, перешкоджання чи примушування до надання свідчень належать до злочинів, що можуть бути вчинені суддями. Водночас § 9 «Службові злочини» передбачає відповідальність за притягнення звідоми невинного до кримінальної відповідальності, незаконне звільнення від кримінальної відповідальності внаслідок винесення незаконного вироку. Також передбачена відповідальність судді, якщо він у процесі судового розгляду кримінальної справи відступив від реальних фактів і закону, або постановив неправосудний вирок на підставі вільного тлумачення закону. У § 339 «Винесення незаконного вироку чи рішення» передбачена відповідальність судді (суддів), іншої службової особи чи третейського судді, який під час розгляду справи чи винесення рішення у ній обходить закон на користь або шкоду однієї зі сторін. У наведеній конструкції норми законодавець не вказує на форму вини, а тому вбачається, що відповідальність за § 339 може наставати як за умисної, так і з необережної форми вини. Вважаємо, що суспільна небезпека за умови умисного неправосуддя та неправосуддя з необережності є різною, а умисне вчинення злочину свідчить, як правило, про наявність корисливого, кар'єристського чи іншого мотиву, тому умисну та необережну форму вини не доцільно розташовувати в одній правовій нормі.

Особливістю кримінальних джерел права КК КНР і КК Іспанії є диференціація залежно від виду судового провадження (кримінального, цивільного, адміністративного), в якому було постановлено неправосудний акт.

У КК Королівства Голландії злочини за родовим об'єктом згруповані у розділі 28 «Злочини, пов'язані зі зловживанням за посадою», де встановлено відповідальність за злочини проти правосуддя, що вчиняються посадовими особами органів правосуддя. У розділі безпосереднім об'єктом посягання визначено отримання хабара, предмети, що обґрунтовують істинність у справі, що полягає в їхньому умисному приховуванні. У § 1 ст. 364 кримінально караним об'єктом визнано також отримання суддею винагороди чи прийняття ним обіцянки винагороди, якщо він усвідомлює, що це робиться, щоб вплинути на його рішення по даній справі.

У Кримінальному кодексі Норвегії злочини проти правосуддя не згруповані за родовим об'єктом, а розміщені у кількох різних главах. Злочини, що вчиняються службовими особами проти правосуддя, визначені у главі 11 «Службові злочини». Передбачена серед службових злочинів і відповідальність суддів за постановлення неправосудного вироку та хабарництво суддів у § 110 «Службові злочини» [19]. Звернемо увагу, що в аналізованих кодифікованих джерелах підкреслена суспільна небезпека злочинів, що посягають на правосуддя шляхом запровадження більш суворого виду покарання порівняно з покаран-

ням за хабарництво, вчинене іншими суб'єктами у сфері службової діяльності.

Кримінальний кодекс Данії взагалі не виокремлює злочини за таким родовим об'єктом, як неправосуддя. У главі 16 «Злочини, що вчиняються при здійсненні державної функції» передбачено вчинені іншими службовими особами злочинні діяння, що посягають на правосуддя. Зокрема, у § 146, коли будь-яка особа, яка наділена юрисдикційною чи іншою державною владою приймати рішення з будь-якого питання щодо прав приватних осіб, проявлятиме несправедливість під час розгляду чи вирішення справи [20].

Аналіз норм права, що криміналізують відповідальність за винесення неправосудного акта суддею у пострадянських країнах свідчить, що таке діяння міститься у КК Латвійської Республіки, Республіки Болгарії, Республіки Білорусі. Кримінальна відповідальність встановлена й за «Завідомо незаконне ув'язнення під вартою», «Завідомо незаконне затримання чи привід».

Кримінальний кодекс Грузії містить окремий розділ XII «Злочини проти судової влади», який об'єднує чотири глави, зокрема, «Злочини проти діяльності судових органів», «Злочини проти процесуального порядку отримання доказів», «Діяння, спрямовані проти запобігання і розкриття злочинів» та «Злочини проти виконання судових актів» [21]. Водночас ст. 334 КК Грузії встановлює відповідальність за незаконне звільнення від кримінальної відповідальності обвинуваченого чи підозрюваного у вчиненні злочину, у ст. 366 глави «Службові злочини» регламентовано відповідальність суддів за винесення незаконного вироку чи іншого судового рішення.

З аналізу кримінальних джерел інших країн відслідковується тенденція виокремлення об'єктів певного виду, що охороняють процедуру судового розгляду, наприклад, у КК Грузії в окремому розділі «Злочини проти судового порядку», главі 34 «Злочини проти правосуддя» КК Республіки Білорусь. Вказане свідчить про спробу кодифікації тотожних зі складом злочину «Постановленням суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» злочинних діянь у межах єдиного об'єкта.

На цьому етапі український законодавець об'єднав норми, що встановлюють відповідальність за злочинні посягання на правосуддя у розділі XVIII КК України «Злочини проти правосуддя». Відповідальність суддів передбачена низкою статей розділу, зокрема, ст. 374 «Порушення права на захист», ст. 375 «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови», ст. 380 «Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист», ст. 381 «Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист», ч. 2 ст. 387 «Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування», ч. 2 ст. 397 «Втручання в діяльність захисника чи представника особи». Вказані склади злочинів охороня-

ють права людини на судовій стадії розгляду справи, процедуру судового розгляду «зсередини» і виокремлюють самостійну групу охоронюваних суспільних відносин, мають власні завдання у розділі «Злочини проти правосуддя». Вважаємо, що склади злочинів, передбачені ст.ст. 371, 372, 373, 374, 381, 387 КК України, регулюють однорідні суспільні відносини, подібні за суб'єктом складом та правовідносинами на які відбувається посягання. Статус прокурора у Рекомендаціях Ради Європи наближений до статусу судді у провадженні, тому необхідно, на наше переконання, розмежовувати діяння, вчинені слідчим, прокурором за видовим об'єктом охоронюваних суспільних відносин.

Особливістю ухваленого 1 січня 1927 р. КК УРСР є те, що первинні норми КК УРСР 1927 р., як і норми КК УРСР 1922 р., передбачали відповідальність лише за винесення неправосудного вироку. Згодом норму викладено в такій редакції: «Постановлення суддями з корисливих чи інших особистих інтересів неправосудного вироку, рішення та інших постанов <...>». Уперше встановлено родовий об'єкт посягань, передбачених розділом VIII «Злочини проти правосуддя» у Кримінальному кодексі 1960 р., в якому визначено ознаки складів злочинів, декриміналізовано діяння, що не становили значної суспільної небезпеки, та запроваджено відповідальність за окремі діяння. У Розділі дії представників слідства, суду, виправно-трудова установ, прокуратури, суду та окремих осіб, від яких залежить виконання завдань правосуддя, зведені до єдиного об'єкта посягання – правосуддя у розумінні досудової діяльності, судового розгляду справ та діяльності, пов'язаної з реалізацією судових рішень. Також розширення системи злочинів проти правосуддя зумовило прийняття низки галузевих нормативних актів, зокрема законів України «Про статус судів» від 15 грудня 1992 р., «Про органи суддівського самоврядування» від 2 лютого 1994 р., «Про кваліфікаційні комісії, кваліфікаційну атестацію і дисциплінарну відповідальність суддів України» від 2 лютого 1994 р., «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. Ст. 176 «Винесення суддями завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» складалась з двох частин у такій редакції: «Винесення суддями з корисливих мотивів або іншої особистої заінтересованості завідомо незаконного вироку, рішення, ухвали або постанови» та те саме діяння, «якщо воно спричинило тяжкі наслідки».

У чинному Кримінальному кодексі 2001 р. систематизація злочинів проти правосуддя збережена. Склади злочинів, що охороняють належну процедуру судового розгляду, зокрема «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови», розташовані у розділі XVIII «Злочини проти правосуддя».

У вітчизняній літературі поняття «правосуддя» трактують у вузькому і широкому сенсі. Під правосуддям у вузькому сенсі розуміють діяльність суду з розгляду і вирішення ним справ відповідних катего-

рій, у широкому сенсі – це не лише діяльність суду з розгляду справ, а й діяльність органів та установ, які йому сприяють, а також діяльність окремих осіб, уповноважених законом на участь у судочинстві – захисників, представників, судових експертів тощо [23, с. 527]. М. Шепітько, М. Бажанов, Ш. Рашковська, Є. Смірнов погоджуються із більш широким тлумаченням категорії «правосуддя».

Семантично термін «правосуддя» означає «суд за правом», а термін «судочинство» – діяльність суду. Отже, перший термін акцентує увагу на змісті (за правом), а другий – на формі (діяльність суду). Якщо у випадку судочинства йдеться про діяльність суду, то у випадку правосуддя – про діяльність із розгляду справ з певною метою (досягнення справедливості, розв'язання конфлікту, захист прав та свобод людини, юридичних осіб, держави), тобто можемо говорити не про будь-яку діяльність суду, а таку, що відповідає певній меті. Так, у рішенні Конституційного Суду України від 30 січня 2003 р. № 3-рп/2003 у справі про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора наголошено на тому, що «правосуддя за своєю суттю визначається таким тільки за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах» [25].

Водночас Конституцією України проголошено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням. Особливе місце серед міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, належить Конвенції «Про захист прав і основоположних свобод». Із моменту приєднання до Конвенції Україна взяла на себе низку зобов'язань у сфері захисту прав людини. Ст. 6 КЗПЛ проголошено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [26].

У рішенні «Сокурєнко і Стригун проти України» [27] ЄСПЛ вислів «суд, встановлений законом» полягає у тому, що судова гілка влади в демократичному суспільстві не залежить від органів виконавчої влади, але керується законом, що приймається парламентом» (Zand v. Austria). У країнах із кодифікованим правом організації судової системи також не може бути віддана на розсуд судових органів, хоча це не означає, що суди не мають певної свободи для тлумачення відповідного національного законодавства (Coeme and Others v. Belgium). ЄСПЛ вказує, що фраза «встановлений законом» поширюється не лише на правову основу самого існування «суду», але й дотримання таким судом певних норм, які регулюють його діяльність. У рішенні у справі «Занд проти Австрії» термін «суд, встановлений законом» у пункті 1 статті 6 передбачає «усю організаційну структуру судів, включно з <...> питаннями, що належать до юрисдик-

ції певних категорій судів». О. Хогинська-Нор вказує, що зазначена правова позиція дає можливість виділити дві умови відповідності критерію «суд, встановлений законом»: організаційна (організація судової системи має регулюватися законами в їх буквальному значенні) та юрисдикційна (суд має діяти у спосіб та відповідно до повноважень, передбачених законом, у межах своєї компетенції) [28]. Науковці слушно зауважують, що вимога законності суду (суд, створений на підставі закону) поширюється не тільки на правову основу існування самого суду, а також і на склад суду у кожному провадженні [29, с. 5].

Відповідно до ст. 124 Конституції України, правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи.

Ст. 125 КУ (в редакції від 02.06.2016 р.) визначено, що судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом. Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України. Відповідно до закону можуть діяти вищі спеціалізовані суди. Загалом, принципи діяльності суду, гарантії незалежності, порядок та підстави притягнення до відповідальності передбачено Розділом VIII «Правосуддя» КУ. Статтею 131 передбачено, що в Україні діє Вища рада правосуддя, до відання якої належить: 1) внесення подання про призначення судді на посаду; 2) ухвалення рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності; ухвалення рішення про звільнення судді з посади; згоду на затримання судді чи утримання його під вартою тощо.

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. передбачено, що з метою забезпечення прозорості відбіркового та кваліфікаційного іспитів діє Вища кваліфікаційна комісія суддів України (ст.ст. 72–74). З метою розгляду дисциплінарного провадження щодо судді діє Вища рада правосуддя (ст. 108), діяльність якої регулюється Законом України «Про Вищу раду правосуддя [30]».

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Вищу раду юстиції», Вища рада юстиції є колегіальним, постійно діючим, незалежним органом, відповідальним за формування незалежного високопрофесійного суддівського корпусу, здатного кваліфіковано,

сумлінно та неупереджено здійснювати правосуддя на професійній основі, а також за прийняття рішень стосовно порушень суддями і прокурорами вимог щодо несумісності та у межах своєї компетенції про їхню дисциплінарну відповідальність. Повноваження Вищої ради юстиції (ВРЮ) визначені ст. 3 закону, відповідно до якого: ВРЮ вносить подання Президенту України про призначення суддів на посади або про звільнення їх із посад; розглядає справи і приймає рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності; здійснює дисциплінарне провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів; розглядає скарги на рішення про притягнення (та про відмову у притягненні) до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

Отже, з норм КУ, законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду юстиції» доцільно зробити висновок, що *функція правосуддя здійснюється в Україні виключно судами, відомчий контроль за діяльністю суддів здійснюється спеціально створеними органами у сфері правосуддя*. Функція правосуддя є конституційною, що здійснюється судами та спеціально утвореними органами у сфері правосуддя, діяльність яких визначається законом. Віднесення спеціально утворених органів у сфері правосуддя до розділу VIII Конституції України «Правосуддя» свідчить про особливе місце органів, що здійснюють професійний добір та відомчий контроль у системі правосуддя.

Доходимо висновку, що *родовим об'єктом аналізованого злочину є певна група охоронюваних кримінальним законом однорідних взаємопов'язаних суспільних відносин, що забезпечують організацію та здійснення правосуддя судами та спеціально утвореними органами у сфері правосуддя*. Зважаючи на те, що це певна група суспільних відносин, які мають охоронятися єдиним комплексом взаємозалежних кримінально-правових норм, пропонується відповідальність за злочини, вчинені суддями та спеціально утвореними органами у сфері правосуддя, зокрема Вищою радою правосуддя, визначити у розділі XVIII КК України «Злочини у сфері правосуддя». Інші склади злочинів, суб'єктами вчинення яких є органи досудового розслідування, прокуратури та злочини, пов'язані з посяганням на життя, здоров'я, майно судді, перенести в окремий розділ Особливої частини КК XVIII-І.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Уголовный кодекс Франции / Под ред. Л. Головки. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. – 650 с.
2. Уголовный кодекс Норвегии / Под ред. доктора юрид. наук Ю. Голика; пер. с норв. А. Жмени. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2003. – 376 с.
3. Уголовный кодекс Дании / Науч. ред. С. Беляева, канд. юрид. наук; пер. с дат. и англ. канд. юрид. наук. С. Беляевой, А. Рычевой. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001. – 230 с.
4. Уголовный кодекс Грузии / Науч. ред. З. Бигвава; пер. с груз. И. Меридженашвили. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001. – 408 с.
5. Уголовное уложение, высочайше утвержденное 22 марта 1903 года. – СПб: Сенатская типография, 1903. – 144 с.
6. Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2003 р. № 3-рп/2003 у справі про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора // Офіційний Вісник України – 2003. – № 6. – Ст. 245.

7. Європейська конвенція Про захист прав і основоположних свобод від 17.07.1997 р. // Офіційний Вісник України . – 1998. – № 13.
8. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 11798-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>
9. Музика А., Лащук Є. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: [Монографія] / А. Музика, Є. Лащук. – К. : Держ. Науково-дослідний інститут МВС. Паливода, 2011. – 192 с.
10. Лихова С. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України): [монографія] / С. Лихова. – К., 2006. – 537 с.
11. Большая Советская Энциклопедия. – 3-е изд. – Т. 18. – 1974. – 632 с.
12. Словничок юридичних термінів: Навч. посіб. / Уклад. В. Марчук. – К.: МАУП, 2003. – 128 с.
13. Учебник уголовного права, составленный В. Спасовичем. – Томъ I. (Выпускъ первый). – Санктпетербургъ: Въ типографии Юсафата Огризко, 1863. – 123 с.
14. Новоселов Г. Учение об объекте преступления. Методологические аспекты / Г. Новоселов. – М. : Изд-во НОРМА, 2001. – 208 с.
15. Курсъ русскаго уголовного права Н. Таганцева, профессора С.-Петербургскаго университета. Часть общая. Книга 1-я. Учение о преступлении. – Санктпетербургъ, 1874. – 292 с.
16. Учебникъ русскаго уголовного права. Общая и особенная части. Ординарнаго профессора Университета св. Владимира Л.С. Блוגриць-Котляревскаго. Южно-Русское Книгоиздательство Ф. Иогансона. – Киевъ–Петербургъ–Харьковъ, 1903. – 618 с.
17. Курсъ русскаго уголовного права Н. Таганцева, профессора С.-Петербургскаго университета. Часть общая. Книга 1-я. Учение о преступлении. – Санкт-петербургъ, 1874. – 175 с.
18. Фесенко Є. Кримінально-правовий захист здоров'я населення (коментар до законодавства та судової практики) / Є. Фесенко. – К.: Істина, 2001. – 192 с.
19. Трайнин А. Избранные труды / Составление, вступ. статья докт. юрид. наук, профессора Н. Кузнецовой / А. Трайнин. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004. – 71 с.
20. Стручков Н. Объект преступного посягательства и система Особенной части УК // Советское государство и право. – 1987. – № 12. – С. 88.
21. Сиренко В. Интересы и власть / В. Сиренко. – К.: Оріяни, 2006. – 94 с.
22. Фролов Е. Спорные вопросы учения об объекте преступления: [сб. ученых трудов]. – Свердловск, 1969. – Вып. 10. – С. 206.
23. Кабашный И. Преступления против правосудия, совершаемые должностными лицами органов, осуществляющих уголовное преследование: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / И. Кабашный. – Саратов, 2005. – 232 с.
24. Навроцький В. Кримінальне право України. Особлива частина : [курс лекцій] / В. Навроцький. – К. : Знання, 2000. – 771 с.
25. Теория государства и права: Учебник для вузов / Под ред. проф. В. Корельского, В. Первалова. – 2-е изд., изм. и доп. – Москва : НОРМА, 2002. – 540 с.
26. Гриценко І. Право на справедливий суд / І. Гриценко, М. Погорецький // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 91. – С. 4–7.
27. Кругликов Л. Еще раз к вопросу о делении объектов по вертикали // Материалы VI российского конгресса уголовного права «Уголовное право: истоки, реалии, переход к устойчивому развитию» (26–27 мая 2011 года). – М., 2011. – С. 109.
28. Хотинська О. Обов'язковість судових рішень – як конституційна засада здійснення судочинства // Сучасні проблеми юридичної науки: стан і перспективи розвитку: Тези доп. та наук. повідом. учасників наук. конф. молодих учених та здобувачів. – Х: Нац. юрид. акад. України. – 2005. – С. 32–35.
29. Рішення Конституційного Суду України // Рішення від 30.01.2003 р. № 3-рп/2003 у справі про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-03>.
30. Європейська конвенція Про захист прав і основоположних свобод, ратифікована 17.07.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
31. «Справа Чорній проти України» (Case of Chorniy v Ukraine). Рішення Європейського суду з прав людини від 16.05.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pla.court.gov.ua/sud1690/evro_sud/chorniy.
32. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Сокурєнко і Стригун проти України» від 20.07.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_115.